

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3136/2020. (V. 15.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Soproni Járásbíróság Bpk.292/2018/13. számú végzése, valamint Győri Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Bpkf.216/2019/3. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte a Soproni Járásbíróság Bpk.292/2018/13. számú végzése és a Győri Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Bpkf.216/2019/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [2] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz előzményeként előadta, hogy az alábbi hat jogerős elítélése kapcsán terjesztett elő indítványt a Soproni Járásbíróságon, amelyben összbüntetési eljárás lefolytatását indítványozta:
- az Esztergomi Városi Bíróság B.420/2008/56. számú, 2011. január 27. napján kelt ítéletével kiszabott, és a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság Bf.128/2011/16. számú határozatával 2011. december 20. napján jogerőre emelkedett 3 év börtönbüntetés, 3 év közügyek gyakorlásától eltiltás és 200 000 Ft pénzmellékbüntetés (elkövetési idő: 2007. június 4. vagy 5. napja, 2007. július 1. napja, 2007. év első fele, 2007. május 29. napja, 2007. június hónap, 2007. július 2. és 2007. július 9. napja);
  - a Győri Városi Bíróság B.1400/2011/29. számú, 2012. április 3. napján kelt ítéletével kiszabott, és a Győri Törvényszék Bf.230/2012/8. számú határozatával 2012. szeptember 26. napján jogerőre emelkedett 3 év fegyházbüntetés és 3 év közügyek gyakorlásától eltiltás (elkövetési idő: 2010. augusztus 21. napja, 2010. november 2. napja, 2010. november 4. napja, 2009. október hónap);
  - a Fonyódi Járásbíróság B.169/2012/13. számú, 2013. február 6. napján kelt ítéletével, és a Kaposvári Törvényszék Bf.230/2013/3. számú határozatával kiszabott, 2013. június 20. napján jogerőre emelkedett 3 év 6 hónap fegyházbüntetés és 5 év közügyek gyakorlásától eltiltás (elkövetési idő: 2011. július hónap és 2011. augusztus hónap vége közötti időszak, 2011. augusztus, 2011. augusztus 4. és 2011. augusztus 10. közötti időszak, 2011. augusztus 1.);
  - a Soproni Járásbíróság B.317/2013/17/1. számú, 2015. május 19. napján kelt és 2015. május 22. napján jogerőre emelkedett ítéletével kiszabott 3 év 6 hónap börtönbüntetés és 5 év közügyek gyakorlásától eltiltás (elkövetési idő: 2011 tavasz, 2011. szeptember és 2012. január 5. közötti időszak, 2011. október, 2011. október 17. és 24. közötti időszak, 2011. november, 2012. január eleje);
  - az Esztergomi Városi Bíróság B.89/2005/5. számú, 2005. július 21. napján kelt és aznap jogerőre emelkedett ítéletével kiszabott 1 év 6 hónap, végrehajtásában 4 év próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetés és 150 000 Ft pénzmellékbüntetés (elkövetési idő: 2004. június, a szabadságvesztés-büntetés végrehajtását utóbb az Esztergomi Városi Bíróság a B.151/2007/14. számú, 2007. augusztus 29. napján jogerőre emelkedett ítéletével rendelte el);
  - az Esztergomi Városi Bíróság Bk.47/2008/2. számú, 2008. február 20. napján kelt és 2008. március 10. napján jogerőre emelkedett határozatával összbüntetésbe foglalta az Esztergomi Városi Bíróság B.151/2007/14. számú, 2007. augusztus 29. napján jogerőre emelkedett ítéletét és az Esztergomi Városi Bíróság B.272/2007/11. számú, 2008. január 30. napján jogerőre emelkedett ítéletét, és az összbüntetés időtartamát 9 hónap börtönbüntetésben határozta meg.
- [3] Az indítványozó megjegyzése szerint valamennyi alapítélettel elbírált cselekményét a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) hatályba lépése, azaz 2013. július 1. előtt követte el. Nem

emelkedett ugyanakkor jogerőre valamennyi alapítélet ezen dátumot megelőzően, ám az indítványozó szerint az eljárások elhúzódása rajta kívül álló körülményeknek volt betudható.

- [4] A bíróság az indítványozó okfejtése szerint mégis ez utóbbi okból, vagyis azért utasította el az összbüntetésbe foglalási indítványát, mert volt olyan alapítélete, amely már a Btk. hatályba lépése után lett jogerős, azért az összbüntetési eljárásban a Btk. szabályait kellett alkalmazni. Ezen szabályok alapján pedig nem volt lehetőség ismételt összbüntetésbe foglalásra.
- [5] Álláspontja alátámasztására az indítványozó hivatkozott a 10/2018. (VII. 18.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.) megállapításaira, utalt továbbá arra, hogy ezeket az Alkotmánybíróság a 3360/2018. (XI. 28.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2., Indokolás [32], a 3361/2018. (XI. 28.) AB határozat, Indokolás [37] és a 3362/2018. (XI. 28.) AB határozat, Indokolás [35] is megerősítette.
- [6] Kifogása szerint az Alkotmánybíróság hivatkozott határozataiban is előírt, a Btk. 2. §-án alapuló vizsgálatot az alkalmazandó büntető törvénykönyvet érintően az ügyében eljáró bíróságok nem végezték el, és nem vették figyelembe azt sem, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXXIII. törvény (a továbbiakban: BtkÁtm.) 3. §-át az Alkotmánybíróság megsemmisítette.
- [7] Mindennek volt az a következménye, hogy a bíróságok a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) kedvezőbb szabályai helyett a Btk. indítványozóra nézve hátrányosabb szabályait alkalmazták az összbüntetési eljárásban.

- [8] 2. Az Alkotmánybíróság felhívása nyomán az indítványozó beadványát az alábbiakkal egészítette ki.
- [9] A támadott bírósági határozatok alaptörvény ellenességét az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1)–(2) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) és (4)–(7) bekezdései, 26. cikk (1) bekezdése, valamint 28. cikke alapján kérte megállapítani.
- [10] Kérte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság végezze el a 2/2019. Büntető jogegységi határozat (a továbbiakban: BJE) Alaptörvénnyel való összhangjának a vizsgálatát is, mivel az ellentmond az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseinek, továbbá az eredeti beadványában nevesített alkotmánybírósági határozatok megállapításainak.

II.

- [11] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezése:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

III.

- [12] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálatát megelőzően lefolytatta az indítvány befogadására irányuló eljárást. Ennek eredményeként az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy az alkotmányjogi panaszindítvány az Abtv.-ben a befogadás körében az indítvánnyal szemben támasztott követelményeknek az alábbiak szerint felel meg.
- [13] 1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A támadott másodfokú határozatot a tértivevény tanúsága szerint 2019. május 30-án kézbesítették az indítványozónak. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszt az indítványozó 2019. június 19-én határidőben terjesztette elő.
- [14] Részben tesz eleget ugyanakkor az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében a határozott kérelemmel összefüggésben rögzített feltételeknek. Megjelölte az indítványozó az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 26. § (1) bekezdés és 27. §], valamint az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B) cikk (1) bekezdés, XV. cikk (1)–(2) bekezdés, XXIV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) és (4)–(7) bekezdések, 26. cikk (1) bekezdés, valamint 28. cikk]. Az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét ugyanakkor az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdés, XXIV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) és (4)–(7) bekezdések, 26. cikk (1) bekezdés, valamint 28. cikk rendelkezéseivel összefüggésben nem határozta meg. Az indítványozó által előadott jogsérelem tartalmilag kizárólag az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséhez kapcsolódik.

Megjelölte továbbá az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján az Alkotmánybíróság által vizsgálandó konkrét bírósági határozatokat, és előadott okfejtést azok alaptörvény-ellenességéről, valamint kifejezett kérelmet fogalmazott meg a megsemmisítésükre. Nem így járt el ugyanakkor az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított panaszelemet érintően. Kérte ugyan az Alkotmánybíróságtól a BJE vizsgálatát, ám annak alaptörvény-ellenességét nem indokolta meg, arra vonatkozó okfejtést nem adott elő. Az Alkotmánybíróság ezen felül az 1/2020. (I. 2.) AB határozat (a továbbiakban: Abh3.) alapjául szolgált alkotmánybírósági eljárásban már elvégezte a BJE Alaptörvénnyel való összhangjának a vizsgálatát. Ennek eredményeként pedig arra a következtetésre jutott, hogy a BJE sérti mind az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből, mind pedig az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményeket, ezért a jogegységi határozatot a Magyar Közlönyben történő közzétételére, 2019. június 25. napjára visszaható hatállyal megsemmisítette.

- [15] Mindezek miatt az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján, továbbá az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdés, XXIV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) és (4)–(7) bekezdések, 26. cikk (1) bekezdés, valamint 28. cikk rendelkezéseit érintően nem volt helye érdemi vizsgálat lefolytatásának.
- [16] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja továbbá az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. § szerinti tartalmi követelményeket. Ezeket a feltételeket vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [17] Az indítvány eleget tesz az Abtv. 27. §-ából fakadó feltételeknek, mivel jogerős összbüntetési határozat ellen irányul. Az indítványozó a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette. A támadott döntéseket érintően továbbá az indítványozó alkotmányjogi panasz előterjesztésére jogosultnak tekinthető, és figyelemmel arra, hogy a megsemmisíteni kért bírósági határozatok rá vonatkozó büntetőjogi szankciót rögzítenek, nyilvánvalóan érintett is.
- [18] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának az is feltétele, hogy az indítvány a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [19] A konkrét esetben az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó által a visszaható hatály tilalmának sérelmével összefüggésben előadott aggályok felvetik a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét. Ezért az indítvány befogadása mellett döntött.
- [20] Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése értelmében az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjeszthet a testület elé. Az Alkotmánybíróság a jelen esetben a hivatkozott rendelkezés alkalmazásával járt el.

IV.

- [21] Az indítvány megalapozott.
- [22] 1. Az indítványozó kifogásait érintően az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy „[a] bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]} Az Alaptörvény 28. cikke megköveteli, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. „A 28. cikk szerint a jogszabály Alaptörvénnyel összhangban történő értelmezése a bíró számára nem csak jog, hanem kifejezett köteleesség: amennyiben a bíró a jogszabály szövegét az értelmezés segítségével az Alaptörvénnyel összhangban tudja alkalmazni, annyiban ennek megfelelően köteles eljárni.” {28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}
- [23] Az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezésnek az Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015.

- (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]} Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróság tehát akkor ad helyt, ha a bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás egyértelmű következménye valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelme.
- [24] Jelen – az Abtv. 27. §-ára alapított – alkotmányjogi panaszjárásban az Alkotmánybíróság azt vizsgálhatta, hogy a konkrét bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás következtében megvalósult-e az indítványozót érintően az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a megsértése.
- [25] 2. A kifogásolt bírósági határozatok Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata keretében az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette az összbüntetés jogintézményét érintően a korábbi határozataiban tett és jelen alkotmánybírósági eljárásban is irányadó megállapításait.
- [26] 2.1. Az Abh1.-ben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy Btkátm. 3. §-a alaptörvény-ellenes, ezért azt – *ex nunc* hatállyal – megsemmisítette. A megsemmisített rendelkezés előírta, hogy „[h]a az összbüntetésbe foglalandó ítéletek közül legalább egy a Btk. hatálybalépését követően emelkedett jogerőre, a Btk. 93–96. §-át kell alkalmazni.”
- [27] Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben részletes indokolását adta annak, miért és miként jutott arra a megállapításra, hogy a Btkátm. 3. §-a kívül esik a korlátozott és kivételes esetek azon körén, amelyen belül a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás az Alkotmánybíróság gyakorlata és a jogállamiság alkotmányos garanciarendszere alapján általában megengedett. Ennek lényege szerint a jogbiztonság alkotmányos követelményéből fakadó elvek, így különösen a kiszámíthatóság és az előre láthatóság elvei azt kívánják meg, hogy az új vagy módosított jogszabályi rendelkezések alkalmazása – lehetőség szerint – a jövőre nézve legyen kötelező, és a szabály a keletkezését megelőzően létrejött tényeket és jogviszonyokat, valamint azok jogkövetkezményeit az érintetteknek nézve hátrányosan ne szabályozhassa. Garanciát nyújtanak továbbá arra, hogy ezen főszabálytól csak indokolt esetben, módon és mértékben lehessen eltérni, tehát a visszaható hatályú szabályokat csak meghatározott keretek között engedik érvényesülni.
- [28] Az összbüntetés módosított szabályainak a bevezetését a jogalkotó nem bízta a jogalkalmazásra, hanem arról a Btkátm. 3. §-ával rendelkezett. Az Alkotmánybíróság vizsgálatában a Btkátm. 3. §-át érintően ugyanakkor nem csupán azt állapította meg, hogy az az érintett elítéltekre nézve hátrányos tartalmú, helyzetüket elnehezítő szabály, hanem azt is, hogy a rendelkezés alkalmazásáról a jogalkotó visszamenőleges hatállyal rendelkezett. Ezek összhatásaként pedig a Btkátm. 3. § a visszaható hatály tilalmával ellentétes szabályt rögzített, így helye volt az alaptörvény-ellenessége megállapításának (Abh1., Indokolás [63]–[67]).
- [29] 2.2. Az Abh2.-ben az Alkotmánybíróság az Abh1. rendelkező részében és indokolásában tett megállapításokat konkrét alkotmányjogi panaszjárásban alkalmazta és tekintette irányadónak.
- [30] A határozat kiemelte: „Ahogyan arra az Alkotmánybíróság az Abh. [értsd: Abh1.] Indokolásának V. részében utalt, a Btkátm. 3. §-ának *ex nunc* hatályú megsemmisítése következtében a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény [...] 839. § (3) bekezdése alapján valamennyi olyan elítélt számára megnyílik a lehetőség az összbüntetésbe foglalással összefüggő indítvány (ismételt) előterjesztésére, akiknél a bíróság a megsemmisített rendelkezést alkalmazva korábban elutasította az összbüntetésbe foglalásra tett indítványt, illetőleg összbüntetést – ugyancsak a Btkátm. 3. §-ára figyelemmel – hivatalból nem állapított meg.” (Abh1., Indokolás [77]; Abh2., Indokolás [25])
- [31] Az Abh2.-ben megerősítette továbbá az Alkotmánybíróság, hogy „[a] Btkátm. 3. §-a szerinti alkalmazási szabály megsemmisítését követően az eljáró bíróságok a Btk. 2. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva hozhatnak döntést arról, hogy az adott összbüntetési eljárásban a régi Btk. vagy a Btk. összbüntetési szabályai tartalmazzanak-e enyhébb rendelkezéseket az elítéltekre nézve, és ezért az egyes esetekben melyik büntető törvény alkalmazandó.” (Abh1., Indokolás [79]; Abh2., Indokolás [26])
- [32] Ezen döntéshozatal az Alkotmánybíróság álláspontja szerint komplex értékelést követel meg, amelyre vonatkozóan az Abh2. [30] bekezdése ad iránymutatást.
- [33] Konklúzióként foglalta össze végül a határozat, hogy az Abh1.-et „követően ezért a bíróságok valamennyi olyan összbüntetésbe foglalás során kötelesek lefolytatni a Btk. 2. §-a szerinti vizsgálatot, amikor az összbüntetésbe foglalandó ítéletek között van olyan, amely alapjául szolgáló cselekmény elkövetési ideje a régi Btk. hatálya idejére esik, feltéve hogy az összbüntetésbe foglalás egyéb törvényi feltételei az adott esetben fennállnak. Az új Btk. összbüntetési szabályai pedig a Btk. 2. §-a értelmében csak olyan esetben alkalmazhatók mérlegelés nélkül, ha az összbüntetésbe foglalással érintett valamennyi ítélet alapjául szolgáló cselekmény elkövetésére a Btk. hatályba lépését követően került sor.” (Abh2., Indokolás [32])

- [34] 2.3. A szintén összbüntetéssel kapcsolatos kérdéseket vizsgáló és az Abh1. indokolásán alapuló 3168/2019. (VII. 10.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh4.) az Alkotmánybíróság utalt rá, hogy az összbüntetés jogi természetét az Abh1.-ben részletesen elemezte (Indokolás [22]–[37]). A döntés értelmezése szerint az összbüntetés sajátos jogintézmény, valójában olyan büntetéskiszabás, amely felülírja a jogerős ítéletek jogkövetkezményekkel kapcsolatos rendelkezéseit, és megállapítja a letöltendő szabadságvesztés mértékét anélkül, hogy a terhelt bűnösségéről maga döntést tartalmazna (Abh4., Indokolás [23]). Az összbüntetési szabályok alkalmazását a Btkátm. 3. §-a szabályozta (Abh4., Indokolás [26]), még hozzá olyan módon, hogy a hatálybalépését megelőzően keletkezett tényekhez – vagyis a hatályba lépését megelőzően jogerőre emelkedett ítéletekhez – fűzött új, a korábban hatályos szabályozáshoz képest eltérő jogkövetkezményt. Meghatározta ugyanis az ebbe a körbe eső ítéletekben kiszabott szabadságvesztés büntetések esetén az összbüntetés tartamának a megállapítására irányadó szabályt. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint ezért a Btkátm. 3. § tartalmilag visszaható hatályúnak minősült (Abh1., Indokolás [56]–[57]). A régi Btk. és a Btk. kapcsolódó szabályait összevetve továbbá az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a támadott rendelkezés az érintett jogalanyokra nézve szigorúbb, a jogalanyok helyzetét elnehezítő tartalmú (Abh1., Indokolás [59]–[60]; Abh4., Indokolás [28]).
- [35] 2.4. A fenti előzményeket követően, az Abh3. alapjául szolgáló alkotmánybíróági eljárásban végezte el a testület a BJE Alaptörvénnyel való összhangjának a vizsgálatát. Ennek eredményeként pedig arra a következtetésre jutott, hogy a BJE sérti mind az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből, mind pedig az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményeket.
- [36] Az Abh3. értelmében a BJE rendelkező része azért nem áll összhangban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, mert az abban foglalt értelmezés nem felel meg a visszaható hatály tilalmából fakadóan az Abh1.-ben és az Abh4.-ben az összbüntetési szabályok kapcsán kifejtett követelményeknek.
- [37] „Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban [értsd: Abh1.] a Btkátm. 3. §-át érintően nem csupán azt állapította meg, hogy az az érintett ítéletekre nézve hátrányos tartalmú, helyzetüket elnehezítő szabályt tartalmazott, hanem egyúttal azt is, hogy alkalmazásáról a jogalkotó visszamenőleges hatállyal rendelkezett. Az Abh.-ban [értsd: Abh1.] az Alkotmánybíróság a Btk. 93–96. §-aira vonatkozóan nem vont le közvetlen következtetést. Am annak eredményeként, hogy a Btkátm. 3. §-a csupán alkalmazási szabály volt, amely a Btk. 93–96. §-ok alkalmazásáról rendelkezett, az Alkotmánybíróság a visszaható hatály tilalmának a megsértését a Btk. 93–96. §-ok tartalmi vizsgálata alapján állapította meg. Ennek következtében a Btkátm. megsemmisített 3. §-át érintően levont következtetéseket az Alkotmánybíróság a Btk. 93–96. §-aiban rögzített összbüntetési szabályokra is irányadónak tekintette.” (Abh3., Indokolás [52])
- [38] Rögzítette továbbá az Alkotmánybíróság, hogy „[ö]sszbüntetésbe foglalni csak jogerős ítéleteket lehet. Az ítéletek jogerőre emelkedése ténykérdés. Az összbüntetésbe foglalás lehetősége ugyan valóban az időrendben második jogerős ítélettel nyílik meg, ez azonban nem jelenti azt, hogy az időrendben első ítélet büntetőjogi jogkövetkezményt meghatározó rendelkezését az összbüntetés ne foglalná magába, ne írja felül. Az összbüntetés így ugyanolyan hatást gyakorol az időrendben elsőként jogerős ítéletre, mint az összbüntetéssel érintett több jogerős ítéletre. Ebből következően a visszaható hatály tilalmának a tiszteletben tartása szempontjából az időrendben elsőként hozott ítélet meghatározó.” (Abh3., Indokolás [55])
- [39] Mivel a BJE rendelkező része ezen szempontokkal ellentétes iránymutatást tartalmazott a jogalkalmazás számára, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a BJE sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését.
- [40] Az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésével kapcsolatos alkotmányossági vizsgálat keretében rögzítette a határozat az alábbiakat is.
- [41] „Az összbüntetés szabályait a jogalkotó hagyományosan a büntető törvénykönyv általános részében helyezi el. Ennek megfelelően az összbüntetést a Btk. hatályosan is a 93-96. §-okban, a büntetés kiszabására irányadó rendelkezéseket összefoglaló IX. Fejezetben szabályozza.
A Btk. szabályainak az időbeli hatályát maga a törvény határozza meg. A Btk. 2. § (1) bekezdése értelmében a bűncselekményt – a törvényben foglalt kivételekkel – az elkövetése idején hatályban lévő büntető törvény szerint kell elbírálni.
A törvényhez fűzött jogalkotói indokolás értelmében a Btk. felhívott rendelkezése – a hatályos joggal egyezően – általános szabályként azt írja elő, hogy a bűncselekményt az elkövetés idején hatályban lévő törvény szerint kell elbírálni. A *nullum crimen sine lege* és *nulla poena sine lege* elvekből következik, hogy az új bűncselekményt megállapító, illetve az elbírálnást szigorító büntetőtörvénynek nem lehet visszaható ereje. A törvény a visszaható hatály tilalma alól két kivételt határoz meg: a később hatályba lépett enyhébb szabályozást, illetve – bizonyos esetekben – a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények körét.

- Sem a jogszabály szövegéből, sem az ahhoz fűzött jogalkotói indokolásból nem vezethető le kivételszabály a bűncselekmény elbírálása körében irányadó anyagi jogi szabályok körét érintően.” (Abh3., Indokolás [59]–[62])
- [42] Az Alkotmánybíróság szerint továbbá „egyértelmű, hogy az összbüntetés anyagi jogi szabály, és az összbüntetés megállapítása az ítélkező bíró feladata, függetlenül attól, hogy arra az alapeljárásban vagy utóbb, különleges eljárásban kerül sor. Anyagi jogi szabály alkalmazásakor pedig az ítélkező bírónak a Btk. 2. §-a alapján kell eljárni. Azt, hogy a Btk. 2. §-át mikor nem kell alkalmazni, maga a törvény egyértelműen és taxatívén rögzíti. A kivételszabályokat ugyanis a jogalkotó a Btk. 2. § (2)–(3) bekezdéseiben pontosan meghatározta. Minden olyan esetben, amelyre nem irányadóak ezek a kivételszabályok, a Btk. 2. § (1) bekezdése szerinti főszabály az irányadó és az alkalmazandó a jogalkotó szándéka szerint. [...] A Kúria a BJE rendelkező részében foglalt megállapítással lényegében egy új kivételszabályt, vagyis jogot alkotott, amellyel a Btk. 2. § (1) bekezdése szerinti főszabály alkalmazását az összbüntetéssel összefüggő egyes esetekben kizárta.” (Abh3., Indokolás [64]–[65])
- [43] Ezért az Alkotmánybíróság az Abh3.-ban megállapította, hogy a BJE meghozatalakor a Kúria túllépte a jogegység biztosítására vonatkozó alaptörvényi felhatalmazás kereteit, és elvonta a törvényhozói hatalmi ág jogkörét, ami az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésének a sérelmét eredményezte.
- [44] 3. Az indítványban kifogásolt bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonságból fakadó visszaható hatály tilalma alapján vizsgálta meg. Annak során különösen irányadónak tekintette az Abh1., az Abh2., az Abh3. és az Abh4. megállapításait.
- [45] 3.1. A jogállamiság klauzulából kiolvasható jogbiztonság követelménye az Alkotmánybíróság következetes fel fogása szerint azt jelenti, hogy a jogrendszer egésze, annak részterületei, valamint egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek és a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzanak {9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 65–66.; újabb gyakorlatból: 38/2012. AB határozat, Indokolás [84] és 3106/2013. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [8]}. A jogbiztonság teremt meg a lehetőséget a jogalanyoknak arra, hogy magatartásukat ténylegesen a jog előírásaihoz tudják igazítani {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [58]}. „A jogi normák előreláthatóságának és kiszámítható működésének követelménye felöleli a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás korlátozott és kivételes lehetőségét. Vagyis jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg jogkövetkezményeket: nem rögzíthet kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.” {Abh1., Indokolás [50]; legutóbb megerősítette: 33/2019. (XI. 27.) AB határozat, Indokolás [39]}
- [46] Ezen követelmény érvényesülése az indítványozó esetében az alábbiakra tekintettel volt vizsgálható. Az indítványozó valamennyi alapítélettel elbírált cselekményét a Btk. hatályba lépése, azaz 2013. július 1. előtt követte el, míg az alapítéletek részben a Btk. hatályba lépését megelőzően, részben azt követően emelkedtek jogerőre.
- [47] Az indítvánnyal támadott, 2019. február 5-én kelt elsőfokú bírósági végzés az indítványozó esetében az összbüntetésbe foglalásra a Btk. szigorúbb szabályait rendelte alkalmazni. Az elsőfokú végzés indokolása értelmében az Abh1. helyes értelmezése szerint „a bíróságnak továbbra is vizsgálnia kell, hogy az összbüntetésbe foglalni kért ítéletek mikor emelkedtek jogerőre, 2013. július 1. napja előtt vagy után, és e szerint kell meghatározni, hogy a régi vagy az új Btk. összbüntetési szabályait alkalmazza. Mivel [az indítványozó] elítélt által összbüntetésbe foglalni kért 6 ítélet közül a 4.) számmal jelzett soproni ítélet a (új) Btk. hatályba lépése (2013. július 1.) után emelkedett jogerőre, ezért a bíróság az összbüntetésbe foglalás vizsgálatakor a Btk. szabályait vette figyelembe.” (Végzés 3. oldal)
- [48] A másodfokú bíróság a Győri Törvényszék 3.Bpkf.216/2019/3. számú elsőfokú végzését 2019. május 17-én kelt végzésével helyben hagyta, mivel annak indokolását minden tekintetben helytállónak minősítette. A másodfokú bíróság indokolása értelmében „[f]igyelemmel a 10/2018. (VII. 18.) AB. határozat rendelkezéseire is, az összbüntetésbe foglalás lehetősége a 4. pontban írt ítélet [Soproni Járásbíróság B.317/2013/17/1. számú ítélete] jogerőre emelkedésekor, 2015. május 22. napján nyílt meg, ezért az akkor hatályos Btk. rendelkezései szerint kell állást foglalni abban a kérdésben, hogy fennáll-e az összbüntetésbe foglalás lehetősége, az elítélt által összbüntetésbe foglalni kért ítéletek tekintetében.” (Végzés 1. oldal)
- [49] 3.2. A támadott bírósági végzések kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy azok nem állnak összhangban az Abh1. és az Abh2., valamint az utóbb elfogadott Abh3. és Abh4. megállapításaival.

- [50] Az indítványozó összbüntetési indítványa alapján eljáró bíróságok a kifogásolt végzések tanúsága szerint nem folytatták le a Btk. 2. §-a értelmében annak a vizsgálatát, hogy a bűncselekményt az elkövetése vagy az elbírálása idején hatályban lévő büntetőtörvény szerint kell elbírálni, holott az indítványozó által elkövetett és az alapítételek alapjául szolgáló valamennyi bűncselekmény elkövetési ideje 2013. július 1. előtti. Ezzel szemben az eljáró bíróságok tartalmilag a Btkátm. megsemmisített 3. §-ának megfelelő vizsgálatot folytattak, és annak eredményeként jutottak arra a következtetésre, hogy az indítványozó esetében nincs helye a régi Btk. összbüntetési szabályai alkalmazásának.
- [51] Hiába terjesztett elő tehát az Abh1. közzétételét követően indítványt az indítványozó ítéletei összbüntetésbe foglalására. Azt a bíróság nem a megsemmisített Btkátm. 3. §-a figyelmen kívül hagyásával, és nem a hatályos eljárásjogi szabályok, valamint a visszaható hatály tilalmával összhangban álló anyagi jogi rendelkezések alapján bírálta el.
- [52] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy „[a]z alkotmányos büntetőjognak az Alaptörvény rendelkezéseiből fakadó komplex követelményrendszere, a jogállamiság és a jogbiztonság érvényesülésének kritériumai, köztük különösen a visszaható hatály tilalma nem csupán irányt mutatnak, de határokat is szabnak a jogalkotói és a jogalkalmazói tevékenységnek” [16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [74]]. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint továbbá a *contra legem* bírói jogértelmezés felveti „a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének sérelmét is. A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás” [3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]; de ugyanígy: 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [52]].
- [53] A fentieket alapul véve az Alkotmánybíróság a konkrét ügyben megállapította, hogy a megsemmisített jogszabályhely tartalmával egyező bírói gyakorlat alapján hozott, és egyúttal az Alkotmánybíróság – bíróságokra is kötelező – határozataival, az azokból fakadó követelményekkel összhangban nem álló bírósági határozat ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményekkel.
- [54] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította, hogy a Győri Törvényszék 3.Bpkf.216/2019/3. számú végzése ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményekkel, ezért azt – az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján eljárva – megsemmisítette.
- [55] Úgy ítélte meg továbbá az Alkotmánybíróság, hogy a konkrét esetben nem csupán a jogerős, hanem az elsőfokú bírósági határozat megsemmisítésére is szükség van ahhoz, hogy az Alaptörvény rendelkezései maradéktalanul érvényesüljenek, és az indítványozó gyakorolhassa a bírósághoz forduláshoz jogát. Ezért – az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján eljárva – megsemmisítette a Soproni Járásbíróság Bpk.292/2018/13. számú végzését is.

Budapest, 2020. április 28.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1050/2019.

